

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 378.147:159.9 – 057.87(043.3)

*Вікторія Ратєєва, здобувач кафедри теорії і методики професійної освіти
Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ*

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлено модель формування готовності майбутніх психологів до використання естетотерапії у професійній діяльності. Презентовано авторську змістову модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії, у якій міститься мета, завдання, теоретико-методологічний, змістовий, методичний блоки, результат формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії.

Ключові слова: естетотерапія, майбутні психологи, професійна підготовка, формування готовності.
Рис. 1. Літ. 6.

*Викторія Ратеева, соискатель кафедры теории и методики профессионального образования
Межрегиональной академии управления персоналом, г. Киев*

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ СРЕДСТВ ЭСТЕТОТЕРАПИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье представлена модель формирования готовности будущих психологов к использованию эстетотерапии в профессиональной деятельности. Представлено авторскую смысловую модель формирования готовности будущих психологов к использованию средств эстетотерапии, в которой содержится цель, задачи, теоретико-методологический, содержательный, методический блоки, результат формирования готовности будущих психологов к использованию средств эстетотерапии.

Ключевые слова: эстетотерапия, будущие психологи, профессиональная подготовка, формирование готовности.

*Victoriya Ratyeyeva, Applicant of the Theory and Methodology of Professional Education Department
Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv*

MODELING OF THE PROCESS OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE PSYCHOLOGIST FOR USING THE MEANS OF THE AESTHETICAL THERAPY IN THEIR PROFESSIONAL ACTIVITY

The article presents a model of preparedness of formation of readiness of future psychologist for using the means of the aesthetical therapy in their professional activity. The author presents the semantic model of formation of readiness of future psychologist for using the means of the aesthetical therapy, which contains the objectives, tasks, the theoretical, methodological, contents, methodological blocks, and the result of the formation of of readiness of future psychologist for using the means of the aesthetical therapy.

Keywords: the aesthetical therapy, future psychologists, training, formation of readiness.

Постановка проблеми. На сучасному етапі, коли в Україні відбуваються значні соціальні зміни, велике значення надається збереженню психологічного і психічного здоров'я населенню. Один зі шляхів у вирішенні цього завдання, на наше переконання, є активне залучення студентів-майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Формулювання мети статті і завдань. Вивчення теоретичних основ формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності зумовлює необхідність уточнити її зміст, оновити

форми і методи роботи, які спрямовані на підвищення рівня сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності, визначити подальшу програму науково-дослідної роботи щодо її реалізації у вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Створюючи модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності розглядаємо її як цілісний та комплексний процес, але водночас єдність структурних елементів моделі підпорядковується загальній меті, спрямована на реалізацію соціального замовлення і відповідних завдань.

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Дослідно-експериментальна робота проводилася за декількома напрямками: моделювання процесу формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності та вивчення динаміки сформованості цієї якості у студентів-майбутніх психологів обґрунтування педагогічних умов та удосконалення форм і методів формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Ще до початку формувального етапу педагогічного експерименту на базі експериментальних і контрольних вищих навчальних закладів нами було проаналізовано зміст, форми і методи діяльності зі студентами. Зазначимо, що у нашому дослідженні таким є освітній процес вищого навчального закладу на основі розробленої моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Для того, щоб змоделювати процес формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності ми прийняли до уваги, що це цілісний процес, спрямований на реалізацію важливого соціального замовлення вищого навчального закладу – формування компетентного фахівця шляхом створення емоційно-ціннісного простору у освітньому середовищі вищого навчального закладу.

Розпочинаючи виконання цього завдання, виходили з того, що модель повинна представляти собою систему, яка складається з окремих, взаємопов'язаних між собою елементів, що забезпечує цілісність процесу формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Зазначимо, що реалізація цього завдання вимагала врахування певних функцій педагогічної діяльності: мети, завдання, змісту, структури, форм, методів та принципів формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності. Нами було визначено, що модель належить до матеріалізованих, адже складається з мети, завдань, педагогічних умов, принципів, способи реалізації та очікуваний результат.

Відтак, видається важливим те, що наявність науково обґрунтованої моделі процесу формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності дозволяє спрогнозувати його подальший розвиток.

А це, на наше переконання, особливо важливо для освітнього процесу у вищих навчальних

зкладах, адже таким чином можна змоделювати позитивний результат підвищення рівня сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Зазначимо, що основною суттєвою характеристикою моделювання у педагогіці є опосередкованість, адже у якості своєрідного інструменту пізнання виступає об'єкт, дослідження якого дає можливість отримати нові знання про явище, що вивчається. Доцільність застосування методу моделювання у психологічних дослідженнях висвітлено у наукових працях К. Мілюгіної [2] чим пояснюється багатоманітність його гносеологічних функцій, що дозволяє упорядкувати окремі знання у відповідну систему.

Акцентуємо увагу на те, що останній фактор особливо важливий при описі моделі виховного процесу, оскільки виховна взаємодія і його результат майже завжди розрізнені у часі і просторі. Тож перспективність проектування моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності пов'язана із необхідністю усвідомлення динаміки культурно-освітніх процесів і варіативністю вибору форм і методів у позааудиторній діяльності вищих навчальних закладів [6, 34].

Саме цим і був зумовлений вибір методу моделювання для організації і проведення педагогічного експерименту щодо перевірки запропонованих педагогічних умов формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Результатом моделювання є модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності. В основу поняття “структура” нами покладено розуміння його як суб'єкта діяльності саме системи формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії в органічній цілісності, взаємозв'язку.

Дослідно-експериментальна робота формувального етапу педагогічного експерименту здійснювалася на основі моделі формування формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії складовими якої є: мета, завдання, суб'єкти, підходи і принципи, зміст, форми, методи та педагогічні умови забезпечення її ефективності; прогнозований результат. Узагальнення наукових підходів до розуміння моделювання педагогічних процесів Н. Пов'якель [3] дало змогу визначити головні ознаки такої моделі: структурність (виокремлення складових

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

компонентів та елементів і зв'язування зв'язків між ними); функціональність (технологізація процесу, що передбачає визначення методів, організаційних форм, засобів впливу, послідовність використання інструментарію).

У дослідженні виходили з того, що модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії складається з окремих взаємопов'язаних між собою елементів для забезпечення цілісності процесу формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії.

Процесуальними *компонентами* моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії є: зміст, мета і завдання, структура, форми, методи, засоби, принципи взаємодії та результати, яких при цьому досягають.

Визначення структурних компонентів формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії дало можливість систематизувати процес у його єдності і закономірності. Цим додатково підтверджується, що єдність структурних елементів моделі підпорядковується загальній меті педагогічної діяльності, яка у свою чергу, виходить з відповідних завдань.

В основу поняття "структура" нами покладено розуміння Т. Жвані [1, 28], у контексті формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії в органічній цілісності, взаємозв'язку.

Дослідно-експериментальна робота формувального етапу педагогічного експерименту здійснювалася на основі моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії складовими якої є: мета, завдання, суб'єкти, підходи і принципи, зміст, форми, методи та педагогічні умови забезпечення її ефективності; прогнозований результат.

Узагальнення наукових підходів до розуміння моделювання педагогічних процесів дало змогу визначити головні ознаки такої моделі: структурність (виокремлення складових компонентів та елементів і зв'язування зв'язків між ними); функціональність (технологізація процесу, що передбачає визначення методів, організаційних форм, засобів впливу, послідовність використання інструментарію) [5, 33].

У дослідженні виходили з того, що модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії складається з окремих взаємопов'язаних між собою елементів для забезпечення цілісності процесу формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії.

Процесуальними *компонентами* моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії є: зміст, мета і завдання, структура, форми, методи, засоби, принципи взаємодії та результати, яких при цьому досягають.

Визначення структурних компонентів формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії дало можливість систематизувати процес у його єдності і закономірності. Цим додатково підтверджується, що єдність структурних елементів моделі підпорядковується загальній меті педагогічної діяльності, яка у свою чергу, виходить з відповідних завдань.

Метою розробленої моделі є формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії, що підпорядковується наступним блокам: *теоретико-методологічному, змістовому і методичному*.

Модель містить мету і завдання, теоретико-методологічний, змістовий, методичний блоки, результат формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії (рис. 1.).

Зокрема, завданнями є розширення знань студентів у сфері психологічного консультування, пробудження потреби в самореалізації у професії, формування позитивного досвіду у використанні засобів естетотерапії.

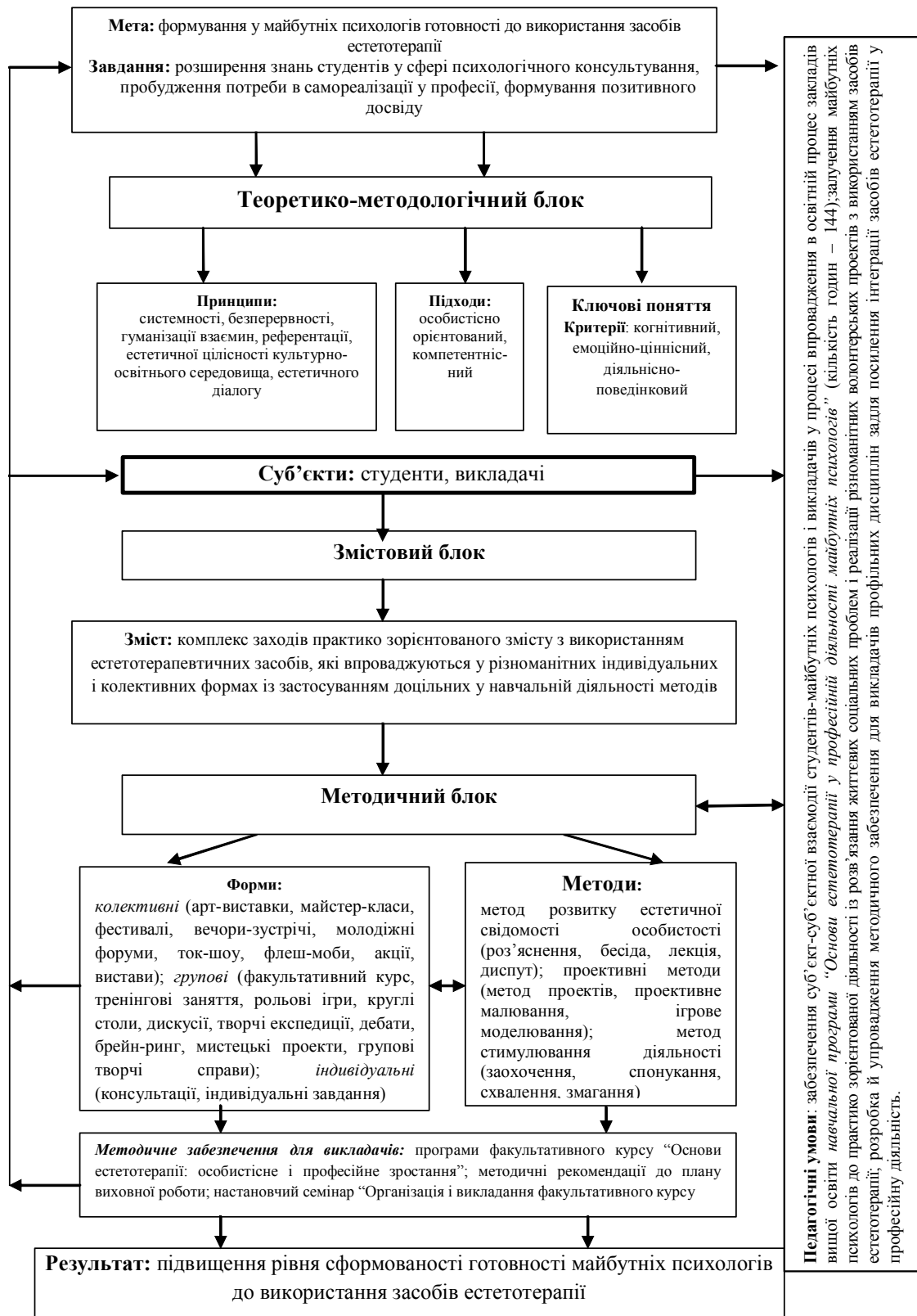
Зазначені завдання виконувалися із дотриманням низки *принципів* (системність, безперервність, гуманізація взаємин, референтація, естетична цілісність культурно-освітнього середовища, естетичний діалог) на основі застосування особистісно орієнтованого й культурологічного *наукових підходів* (теоретико-методологічний блок).

Змістовий блок охопив комплекс заходів практико-орієнтованого змісту з використанням естетотерапевтичних засобів, які впроваджуються у різноманітних індивідуальних і колективних формах із застосуванням доцільних у навчальній діяльності методів (*методичний блок*).

Методичний блок передбачав організацію заходів на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів, викладачів і кураторів академічних груп під час формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії.

Формами позааудиторної діяльності, що сприяють формуванню готовності майбутніх психологів визначено: колективні (арт-виставки, майстер-класи, фестивалі, вечори-зустрічі, молодіжні форуми, ток-шоу, флешмоби, акції, вистави); групові (факультативний курс,

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

тренінгові заняття, рольові ігри, круглі столи, дискусії, творчі експедиції, дебати, брейн-ринг, мистецькі проекти, групові творчі справи); індивідуальні (консультації, індивідуальні завдання, виконання музичних творів); *методами* – метод розвитку професійної свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут); проєктивні методи (метод проєктів, проєктивне малювання, ігрове моделювання); метод стимулювання діяльності (заохочення, спонування, схвалення, змагання).

Основні положення моделі обумовлюються необхідністю розкриття особливостей формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії, проблем самоідентифікації студентів спеціальності “Психологія” як представника певної культури й покоління; постановки питання про набір естетичних цінностей, формування музично-естетичного ідеалу; розкриття шляхів, форм і засобів формування музично-естетичної культури, обумовлених співвідношенням інновацій і традицій у навчально-виховному середовищі закладів вищої освіти. Відтак, функціонування моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії включає блок педагогічних умов, забезпечує реалізацію очікуваного результату формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії, яке логічно завершує модель.

У цьому зв'язку педагогічний процес є послідовною і закономірною взаємодією суб'єктів і об'єктів виховання, у нашому випадку – це формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії. Таким чином, досягнення результату розробленої та обґрунтованої у дослідженні моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії, буде забезпечуватися реалізацією мети, завдань, методологічних принципів та підходів з урахуванням педагогічних умов формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії.

Висновок. Взаємозв'язок компонентів моделі формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії забезпечується сукупністю педагогічних умов: забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів-майбутніх

психологів і викладачів у процесі впровадження в освітній процес закладів вищої освіти навчальної програми “Основи естетотерапії у професійній діяльності майбутніх психологів” (кількість годин – 144); залучення майбутніх психологів до практико-орієнтованої діяльності із розв'язання життєвих соціальних проблем і реалізації різноманітних волонтерських проєктів з використанням засобів естетотерапії; розробка й впровадження методичного забезпечення для викладачів профільних дисциплін задля посилення інтеграції засобів естетотерапії у професійну діяльність. На перевірку ефективності визначених педагогічних умов формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії й була спрямована подальша дослідно-експериментальна робота.

1. Жванія Т.В. Вивчення мотивів професійного самовизначення майбутніх психологів /Т.В. Жванія // *Формування та розвиток особистості в умовах вищих навчальних закладів МНС України // Матеріали I міжвузівської науково-практичної конференції 19 грудня 2003 р. – Харків, 2003. – С. 27 – 30.*

2. Мілютіна К.Л. *Форми психокорекційного впливу.* / Катерина Леонідівна Мілютіна – К.: Главник, 2007. – С. 144. (Серія “Психол. інструментарій”). Бібліогр.: С.142 – 143.

3. Пов'якель Н.І. *Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичного психолога: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук: спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / Н.І. Пов'якель. – К., 2004. – 40 с.*

4. Семиченко В.А. *Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? / В.А. Семиченко // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К.: ВІПОЛ, 2000. – С. 176 – 203.*

5. Шандрук С.К. *Специфіка підготовки практичних психологів до професійної діяльності / С.К. Шандрук // Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах. – К.: Ніка-Центр, 2002. – С. 32 – 34.*

6. Федій О.А. *Естетотерапія [навч. посібник] // Ольга Андріївна Федій. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.*

Стаття надійшла до редакції 01.07.2016

“Навчаючи інших, ми вчимося самі”.

Сенека
римський державний діяч

